

Redakcja: Sławomir Poleszak (zastępca dyrektora IEŚ), Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji), Szczepan Czarnecki, Spasimir Domaradzki, Łukasz Krzyżanowski, Sławomir Łukasiewicz, Damian Szacawa, Agata Tatarenko

Nr 1438 (178/2025) | 23.09.2025

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Jakub Bornio, Aleksandra Kuczyńska-Zonik, Damian Szacawa

Rosyjska prowokacja nad Estonią – reakcja państw nordyckich i szerszy kontekst bezpieczeństwa

19 września 2025 r. trzy rosyjskie myśliwce MiG-31 naruszyły przestrzeń powietrzną Estonii, penetrując ją na głębokość 10 km. To najdłuższe z tegorocznych naruszeń trwało 12 minut, w trakcie których rosyjskie maszyny bez transponderów przeleciały 170 km nad terytorium Estonii, ignorując próby nawiązania kontaktu radiowego. Prowokacja wpisuje się w serię podobnych działań wobec innych państw NATO – wcześniej naruszona została przestrzeń powietrzna Polski i Rumunii. W odpowiedzi Estonia po raz pierwszy w historii zwołała nadzwyczajną sesję Rady Bezpieczeństwa ONZ, a także poprosiła o konsultacje w ramach art. 4 NATO. Państwa nordyckie zareagowały intensyfikacją działań dyplomatycznych, podkreślając, że nie zmniejszą wsparcia dla Ukrainy.

Rosyjskie prowokacje i reakcja NATO. Trzy rosyjskie myśliwce MiG-31 naruszyły 19 września przestrzeń powietrzną Estonii. W specjalnym komunikacie Ministerstwo Obrony Estonii (MOE) poinformowało, że do naruszenia doszło nad Zatoką Fińską, a rosyjskie myśliwce leciały z kierunku wschodniego na zachód, wzdłuż granic Estonii, penetrując ją na głębokość do 10 km. Myśliwce znajdowały się w przestrzeni Estonii aż 12 minut – od 9:58 do 10:10 czasu lokalnego. Z ikonografiki udostępnionej przez MOE wynika, że myśliwce przeleciały nad Estonią ok. 170 km, nie miały włączonych transponderów ani nie utrzymywały łączności radiowej. Było to piąte naruszenie terytorium Estonii dokonane w przestrzeni morskiej i powietrznej w 2025 r. i zarazem najdłuższe z tegorocznych naruszeń w przestrzeni powietrznej Estonii¹. Było to także kolejne z serii naruszeń przestrzeni powietrznej państw NATO, jakie miały miejsce w ostatnich tygodniach, po tym jak w nocy z 9 na 10 września rosyjskie drony wtargnęły w przestrzeń powietrzną Polski ([Komentarze IEŚ, nr 1434](#); [Rozmowy IEŚ, nr 477](#)), a 13 września Rumunii. Również 19 września rosyjskie myśliwce dokonały prowokacyjnego bliskiego przelotu nad platformą eksploatacyjną Petrobaltic, należąca do Orlenu i znajdującą się w wyłącznej strefie ekonomicznej Polski.

W odpowiedzi na prowokacje rosyjskich myśliwców nad Estonią poderwano włoskie F-35, stacjonujące w ramach misji NATO Baltic Air Policing w bazie lotniczej Ämari (Vasalemma). Po przechwyceniu rosyjskich maszyn włoscy piloci odeskortowali je poza przestrzeń powietrzną Estonii. Zgodnie z informacjami rzecznika Kwatery Głównej Sojuszników Sił Europy (SHAPE), płk. Martina O'Donnella, działanie włoskich myśliwców odbyło się w ramach powołanej niedawno operacji Eastern Sentry ([Komentarze IEŚ, nr 1434](#)), a w działaniach uczestniczyły także siły powietrzne Finlandii i Szwecji. Szwedzkie myśliwce JAS 39 Gripen monitorowały następnie działania rosyjskich maszyn nad Morzem Bałtyckim i odeskortowały je aż nad przestrzeń Obwodu Królewieckiego. Na zdjęciach przekazanych przez Szwedzkie Siły Zbrojne widoczne jest, że rosyjskie maszyny nie były wyposażone w najbardziej zaawansowane środki rażenia².

Reakcja Estonii. Naruszenie przestrzeni powietrznej Estonii spotkało się ze zdecydowanymi krokami ze strony przedstawicieli tego państwa, tak w kraju, jak i za granicą. Zorganizowano szereg spotkań międzysektorowych (m.in. nadzwyczajne posiedzenie Komisji Obrony Narodowej i Komisji Spraw Zagranicznych, z udziałem ministra obrony Hanno Pevkura i ministra spraw zagranicznych Margusa Tsahkny), które miały na celu omówienie działań Rosji oraz sposobu zapobiegania podobnym incydentom w przyszłości. Uznano, że rosyjskie prowokacje mają służyć odwróceniu uwagi Estonii od wojny na Ukrainie i zaniechaniu pomocy temu państwu, zmuszając członków

¹ We wrześniu 2003 r., tj. tuż przed przystąpieniem Estonii do NATO, rosyjski samolot, który naruszył przestrzeń powietrzną Estonii, przebywał w niej ok. 20 minut.

² Zob. <https://x.com/Forsvarsmakten/status/1969085627099394248> [22.09.2025].

Sojuszu do większego skupienia się na obronie swoich terytoriów. Jest to jednak tylko jeden z celów strategicznych Rosji, jakie ta stara się osiągnąć przy pomocy licznych w ostatnich tygodniach prowokacji.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych Estonii wezwało chargé d'affaires Federacji Rosyjskiej w tym państwie, aby wyrazić protest i przekazać notę dotyczącą naruszenia przestrzeni powietrznej Estonii. Jednocześnie Dmitrij Pieskow, rzecznik prasowy prezydenta Federacji Rosyjskiej, zaprzeczył jakimkolwiek naruszeniom, twierdząc, że samoloty leciały zgodnie z planem i międzynarodowymi przepisami dotyczącymi przestrzeni powietrznej. Tym samym, według D. Pieskowa, Estonia błędnie oceniła sytuację i nie przedstawiła żadnych dowodów na to, że jej przestrzeń powietrzna została faktycznie naruszona.

Ponadto, w odpowiedzi na incydent, Estonia zaapelowała o pilne spotkanie NATO w ramach art. 4 traktatu waszyngtońskiego (spotkanie 23 września br.). Podobnie jak w trakcie incydentów nad Polską, Estonia otrzymała dodatkowo słowne wsparcie od większości sojuszników w ramach NATO, a wstrzeźliwość w tym zakresie ponownie wykazała administracja prezydenta Stanów Zjednoczonych i sam Donald Trump. W przypadku USA kreowanie przekazu dotyczącego incydentu przejęły amerykańskie przedstawicielstwa przy NATO i ONZ, co znacząco obniża efekt odstraszenia wobec Rosji.

Premier Estonii zainicjował również nadzwyczajną sesję Rady Bezpieczeństwa ONZ (spotkanie 22 września br.). Zaapelował do społeczności międzynarodowej o dalszą globalną izolację Rosji, bowiem wzrost liczby naruszeń granic powietrznych ze strony tego państwa musi spotkać się z szybkim zwiększeniem presji politycznej i gospodarczej.

Do wydarzeń z niepokojem odniosła się Kaja Kallas, była premier Estonii, a obecnie wysoka przedstawiciel Unii do spraw polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, oraz przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen.

Reakcja państw nordyckich. Państwa nordyckie zareagowały zdecydowanie na płaszczyźnie wojskowej i dyplomatycznej. Samoloty fińskich i szwedzkich sił powietrznych dołączyły do samolotów z Włoch, aby przechwycić rosyjskie maszyny i eskortować je z powrotem do przestrzeni powietrznej Rosji.

Finlandia postrzega incydent jako część szerszego wzorca zachowania Rosji. Najwyższe władze państwa – prezydent Alexander Stubb, minister spraw zagranicznych Elina Valtonen i minister obrony Antti Häkkinen – publicznie poparły odpowiedź NATO, sygnalizując pełną solidarność z działaniami Sojuszu. Fińska dyplomacja aktywnie lobbuje także za wzmocnieniem potencjału europejskich członków NATO do obrony swojego terytorium i odstraszenia agresora, argumentując, że dotychczasowe środki są niewystarczające³. Premier Szwecji Ulf Kristersson wskazał, że ten incydent po raz kolejny pokazuje powagę rosyjskiego zagrożenia dla bezpieczeństwa Europy, a to oznacza, że gotowość NATO jest stale wystawiana na próbę⁴. Z tego powodu Szwecja intensyfikuje swoją gotowość obronną i po wstąpieniu do NATO konsekwentnie wspiera inicjatywy mające na celu zwiększenie stałej obecności Sojuszu w regionie. Istotnym składnikiem tych działań jest przygotowywanie garnizonów w Rovaniemi i Sodankylä (północna Finlandia: Laponia) do przyjęcia Wysuniętych Sił Lądowych NATO (FLF). Funkcję państwa ramowego będzie pełnił Szwecja, a swoje jednostki wyśle także Dania, Francja, Islandia, Norwegia i Wielka Brytania.

Z kolei ministrowie spraw zagranicznych Norwegii – Espen Barth Eide – i Danii – Lars Løkke Rasmussen – poparli wniosek Estonii o konsultacje w ramach art. 4 i oczekują kolejnego spotkania w ramach Sojuszu na temat sposobów wzmocnienia wspólnej obrony⁵. Druga runda konsultacji na ten sam temat w ciągu dwóch tygodni stwarza ramy do dyskusji o coraz bardziej agresywnym zachowaniu Rosji i może zakończyć się apelem o bardziej zdecydowaną reakcję, także na forum UE, która proceduje obecnie 19. pakiet sankcji wobec Rosji. Skoordynowane wysiłki mające

³ Zob. <https://x.com/alexstubb/status/1969295722773151749>, <https://x.com/elinavaltonen/status/1969336683360403962> [22.09.2025].

⁴ Zob. <https://x.com/SwedishPM/status/1969055011670724867> [22.09.2025].

⁵ Zob. <https://x.com/EspenBarthEide/status/1969097661723611493>, <https://x.com/DanishMFA/status/1969353955848159724> [22.09.2025].

na celu zakończenie nielegalnej wojny agresywnej Rosji, kontynuacja wywierania presji ekonomicznej i dyplomatycznej na Rosję oraz utrzymanie wsparcia dla Ukrainy zostały podniesione w imieniu pięciu państw nordyckich przez minister spraw zagranicznych Szwecji Marię Malmer Stenergard w trakcie plenarnego spotkania wysokiego szczebla podczas 80. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ (22 września br.)⁶.

Wnioski

- Choć naruszenie przestrzeni powietrznej Estonii przez Rosję miało już miejsce wielokrotnie, obecny incydent był o wiele poważniejszy ze względu na ogólny kontekst międzynarodowy, wpisując się w szereg podobnych prowokacji w innych państwach. Seria naruszeń świadczy też o systematycznym lekceważeniu prawa międzynarodowego przez Rosję. Reakcja Estonii i sojuszników była natychmiastowa i zgodna z obowiązującymi procedurami. Estonia jest także zdeterminowana do wprowadzenia kolejnego – 19. pakietu sankcji UE wobec Rosji, obejmującego m.in. sektor energetyczny i bankowy.
- Po raz pierwszy podczas 34-letniego członkostwa w ONZ Estonia zwróciła się z prośbą o zwołanie nadzwyczajnego posiedzenia Rady Bezpieczeństwa. Stanowisko Estonii, mówiące o tym, że zachowanie Rosji jest niezgodne z jej zobowiązaniami jako stałego członka Rady Bezpieczeństwa i nie powinno być akceptowane przez żadne inne państwa członkowskie ONZ, poparło ponad 50 państw. Inicjatywa Estonii na forum ONZ miała charakter zarówno wizerunkowy, jak i polityczny; Estonia uzyskała międzynarodowe poparcie dla swojej sprawy oraz zwróciła uwagę społeczności międzynarodowej na prowokacje ze strony Rosji.
- Ostatnie naruszenia przestrzeni powietrznej NATO dobitnie wskazują, że dotychczasowe inicjatywy podejmowane przez NATO (w tym Eastern Sentry) nie wypełniają podstawowego zadania, jakim jest odstraszenie Rosji. Wprawdzie użycie sojusznicznych myśliwców w ramach misji Baltic Air Policing potwierdziło funkcjonalność procedur obronnych w ramach NATO, ale nie zniechęciło Rosji do prób dalszych i pogłębionych prowokacji. Rodzi to coraz częstsze głosy ze strony polityków państw NATO, aby na prowokacje rosyjskich myśliwców odpowiedzieć strąceniem maszyn dokonujących naruszeń (w myśl zasady deeskalacja przez eskalację). Sugestie takie wyrazili minister obrony Litwy Dailius Štikonas, przewodniczący Komisji ds. Polityki Zagranicznej Parlamentu Estonii Marko Mihkelson, prezydent Republiki Czeskiej Petr Pavel czy premier i minister spraw zagranicznych Polski. Niedoskonałości systemów ochrony przeciwlotniczej państw bałtyckich sprawiają jednak, że strącenie to będzie trudne do zrealizowania ich narodowymi siłami i będzie zależało od decyzji NATO-wskich sojuszników. W innym położeniu znajduje się natomiast Polska. Po wymownych deklaracjach ze strony ministra Radosława Sikorskiego o gotowości do strącenia rosyjskich środków napadu powietrznego, kluczowym wyzwaniem, przed jakim stoją władze w Polsce, jest teraz zachowanie konsekwencji.
- Również przedstawiciele państw nordyckich wskazują, że Rosja coraz bardziej agresywnie testuje, jak daleko może się posunąć, i za każdym razem, gdy postrzega reakcję NATO jako słabą, kontynuuje eskalację i poszerza zakres działań poniżej progu aktywowania art. 5. W dłuższym okresie takie działania mogą utrwalić wizerunek NATO jako niewiarygodnego Sojuszu. Co więcej, na poziomie strategicznym Rosja od dłuższego czasu konsekwentnie usiłuje skłonić państwa Zachodu do rezygnacji z dalszego wspierania Ukrainy. Wyjątkowo długie naruszenie przestrzeni powietrznej to kolejna celowa prowokacja, która ma na celu ułatwienie Rosji osiągnięcia przewagi oraz uzyskanie korzystnego rozstrzygnięcia w wojnie rosyjsko-ukraińskiej.

⁶ *Nordic statement on Russia's recent violation of Estonian airspace*, https://www.government.se/speeches/2025/09/nordic-statement-on-russias-recent-violation-of-estonian-airspace/?fbclid=IwY2xjawM_JLtleHRuA2FlbQIxMABicmlkETAxcmZJM2h4MnciR2ZSb2Z2AR6EiMEVlDsMxH7X5VNUii3nhbx5njZ_cfbhgD-ZCnNMVb8BASPluiwpsIwAug_aem_EbgRzMMYsDVGgk8n9XKq0w [22.09.2025].